

Không có gì giật thíc rõ ràng sá khác biết giật khuynh hòn ng Cộng Hòa và khuynh hòn ng Dân Chí tíi Hoa Kí bùng hai câu nói cõa tíng thíng Ronald Reagan và Barack Obama vù vai trò cõa chính phù.

Ngày 20/1/1981 trong bài diễn văn nhùm chíc tíng thíng Reagan nói: "Trong cuíc khíng hoùng hiùn nay, chính phù khöng phùi là giùi pháp, chính phù chính là vùn đù cõa chúng ta" (nguyên văn: In this present crisis, government is not the solution to our problem; government is the problem).

Tíng thíng Obama, trong bài diễn văn nhùm chíc ngày 20/1/2008 thì nói: "Chúng ta khöng còn thíc mùc chính phù quá lòn hay quá nhù, thay vào đó chúng ta hùi chính phù cò làm viùc hùu hiùu khöng - cò tùo ra công ăn viùc làm lòng đù sùng, cò chù đù sèn sòc sùc khùe tùt, cò hùu bùng đùy đù cho ngùn i nghù hùu khöng..." (nguyên văn: The question we ask today is not whether our government is too big or too small, but whether it works -- whether it helps families find jobs at a decent wage, care they can afford, a retirement that is dignified.)

Đùi vùi tíng thíng Reagan, đùi diễn cho khuynh hòn ng Cộng Hòa, nguyên tùc cung cõu là bàn tay vò hình đùu khiùn nùn kinh tù quùc gia. Và chính sách thuù khöa cõa chính phù nùu thíc hùp (chính yù là giùm thuù) sù tùo đùu kiùn cho giùi tù bùn đùu tù tiùn bùc dùng lùc dùng chù mang lòi sù phùn thùnh. Nùu chính phù dùng quyùn viùt ngùn sòch đù đánh thuù cao rùi dùng tiùn thuù bù vào các chùng trình chi tiù và trù cùp đù iùnh hùng đùn sinh hoùt xù hùi thiùn kinh tù sù hèo mòn nhù mùt câi c&y়> cùn đùt khò lòi dùng trùng vào mùt vùng đùt lòm nùng. Nùi cách khöng chính phù sù là nguyèn nhàn cõa mùi vùn đù nùu can thiùp vào sù vùn hànùc cõa luùt cung cõu.

Nhùng ngùn i Dân Chí hiùu luùt cung cõu là cùt tùy cõa mùt nùn kinh tù tù do, và vai trù quan trùng cõa các ngùn hàng và các đùi công ty trong mùt nùn kinh tù, nhùng hù khöng khoán trùng vào tay các nhà tù bùn. Nùu đù hoàn toàn tù do khöng cò sù kiùm soùt cõa chính phù, lòng tham (bùn tùnh tù nhiên cõa con ngùn) sù làm các nhà tù bùn bòp mèo sinh hoùt kinh tù và đùn mùt lùc nào đù khöng hoùt kinh tù sù bùc phùt.

Mùt khöng trong thù giùi tù bùn cõa luùt cung cõu thànphùn cò khù nèng trù tuù và đùa nèng sù chùm thù thùng phong, tùch lùy mùt tù sù lòn tài sùn quùc gia tùo ra sù chèn lòch khù nèng kinh tù giùi a câi tùng lùp trong xù hùi. Cho nèn nhùng ngùn i Dân Chí chù trùng chính phù phùi nhùng tay vào sinh hoùt kinh tù, dùng quyùn ngùn sòch đù phùn phùi tù nguyèn quùc gia sao cho sù vùn hànùc dùng bùng chù đùng cõa luùt cung cõu khöng trù thànphùm mòt tùo ra bùt cùng xù hùi.

Nòi chung ngùn i Cộng Hòa hay ngùn i Dân Chí đùu biùt giùi hùn kinh tù tù bùn và sù cùn thiùp cõa sù can thiùp cõa chính phù. Câi khöng biùt là mùc đù.

Kinh tù thù trùng huy đùng sùc ngùn i sùc cõa hùu hiùu nhùng thùnh thoùng theo chu kù tùo ra khöng hoùt kinh tù. Trong khi sù can thiùp quá nùng tay cõa chính phù tùo ra sù trù kinh tù. Cho nèn ai cùng thù y sù cùn bùng giùi a sù vùn hànùc cõa luùt cung cõu và sù can thiùp cõa chính phù là cùn thiùt.

Và đù là lý do tù i sao tù i Hoa Kí qua các cuíc bùu cù đùnh kù đùng Dân Chí và đùng Cộng Hòa thay phiùn nhau cõm quyùn đù sinh hoùt kinh tù (và qua đù sinh hoùt chính trù) đùng cùng chùnh vì mò qua thùi gian, và tù i sao nùu đùng này vào tùa Bùch cung thù đùng kia thùng nù m Quùc hùi đù làm nhiùn vù đùng lùp đùu chùnh vi mò các chính sòch kinh tù làm cho sinh hoùt xù hùi đùng hài hòa.

Trùn thùc tù, Lùc lùng Tù bùn và Sù Can thiùp cõa Chính phù là hai đùu đùu cùn thiùt và bù

túc cho nhau. Tuy nhiên mảng I n do điều kiềm kinh tế phái chuyen đói “chính trị” tí phíng thíc này sang phíng thíc khâng bíi quyât đính câa dân qua bíu câ thì phe mảng quyân chính trí thíng cô khuynh hâng đíi kháng đí kím hâm phe thíng thí không díi quâa đâa trong các chính sách mảng, đíng thíi chuân bí thí chính trí cho khuynh hâng câa mính.

Và khi sù chuyen đói chính trí là kùt quí câa mảng tíng tríng khùng hoùng xâa hâi và kinh tí thiù phín áng đíi kháng câng mính mí. Và điều này giùi thích sù phín kháng đíy míu sùc đíng phái câa đíng Cùng Höa đíi vù i luùt kích thích kinh tí 787 tù vù a díng tíng thíng Obama ký ban hành ngày 17/2/2009. Các lò phín kháng (nhù quâa nhiù u chùng trính chi tièu, quâa nhiù u chùng trính trí cùp, chùng trính phi lý nhù giùp nhùng ngù i mít nhà do hù thiùu trâch nhù m khi vay tièn mua nhà biùt rùng mìnkh không cô khù nâng trí ...) đíu hùu lý trín mít lý thuyùt nhùng không hùu lý trín mít thíc tí. Khi con bùnù đang hùi thùp tù nhù tù sinh phíng thuùc cùn nùng vù chùa trí biùn chùng hùn là nùng vù chùa trí nguyèn nhàn cô tính dài hùn. Và đí là bùn chùt và nùi dung cùa luùt kích thích kinh tí 787 tù mí kim.

Trong 8 nàm cùm quyân tíng thíng George W. Bush áp dùng đíng lò i kinh tí thuùn tù bùn đít nùng trín hai nguyèn tùc làm kim chù nam tù thíi tíng thíng Reagan là (1) giùp đí cho các đíi công ty phùt triùn làm ăn, tin rùng ngù i nghèù sù díng hùng phùc lò i theo (trickle-down economics) và (2) giùm thuù - nhù tù là giùm thuù cho nhùng ngù i giùu cô, nhùng tay tù bùn - đí các nhà tù bùn cô thèm tièn đíu tù làm cho nùn kinh tí chuyen vù n mang lò i phùc lò i cho xâa hâi (supply-side economics).

Tuy nhiên chính phù Cùng Höa đà tùo ra mảng khung cùnh sinh hoùt kinh tí thiùu kiùm soãt đía đùn quâa đâng và lý i dùng. Giùi tù bùn (tùng tríng là Wall Street và Main Street - Thù tríng Chùng khoùn và Ngân hàng) đíng tù do do sù phù bù các khàu kiùm soãt (regulations) trí nèn làm ăn thiùu nguyèn tùc. Ngân hàng Trung áng giùm lài xuùt quâa thùp và quâa làu, các dân biùu kiùm phiùu bùng câch khuyùn khîch míng ngù i mua nhà dù không đí đíu kiùn và làm ngù tríng mí díu hiùu bùt ón đà đíu dín cuùc khùng hoùt kinh tí bùng nù vào thíng 9/2008.

Sau gùn 6 thíng (9/2008 - 2/2009) các cù sù tài chành lò n và các ngùn hàng kùch xù trù cùt cùa kinh tí quùc gia hoùn toùn sùp đí và mí nhù tù là sù lung lay cùa hai đíi ngùn hàng cùn sùng sùt là Bank of America và City Bank. Đày là cuùc khùng hoùt kinh tí lò n nhù tù và trù m tríng nhù tù kù tù cuùc đíi khùng hoùt kinh tí năm 1929.

Và đà có khùng hoùt kinh tí thiù phù i can thiùp.

Đó là đíu tùng xùy ra nhù mảng nguyèn tùc, mùc dù mù i lò n xùy ra đíu u cù cuùc tranh cùi giùa các chính trí gia và các nhà kinh tí vù mù c đí và sù hùu hiùu cùa phíng phap chùa trí.

Trong cuùc đíi khùng hoùt kinh tí năm 1929 tùng thíng Franklin D. Roosevelt đà thènh lùp Tùng Cùc Tùm Viùc Làm (Work Projects Administration - WPA) tùo ra 8 triùu công ăn viùc làm, thènh lùp chùng trính An sinh Xâa hâi (Social Security) cho ngù i nghèù hùu và ngù i già cùng nhù các cù chù bùo vù và kiùm soãt nhù FDIC (Federal Deposit Insurance Commission) và SEC (Securities & Exchange Commission). Trong cuùc khùng hoùt kinh tí tháng 9/2008 tùng thíng Bush cùng đà khùn cùp quùc hùu hóa hai đíi công ty cho vay tièn (chính yù u đí mua nhà) sùt nghiùp Fannie Mae và Freddie Mac và vù i vàng thòng qua luùt cho phép Bù Tài chành tièu 700 tù mí kim cù u nguyèn cù sù tài chành nòng cùt cùa nùn kinh tí quùc gia dùng trên đâa sùp đí. Và sau khi tùng thíng Obama nhù m chùc, công viùc đíu u tièn cùa ông là thùc đíy quùc hù i, và chùa đíy mù t thíng đà ký ban hành ngùn sách kích thích kinh tí (stimulus package) 787 tù mí kim gùn 25% giùm thuù theo yêu sách cùa đíng Cùng Höa, và cùn lý i cho các chùng trính tùo công ăn viùc làm ngay tríng mù t và xày dùng cùn bùn hù tùng cho sù phùt triùn bùn vùng nhù sù a chùa đùng sá, cù u cùng, tríng hù c, hù thiùng đíu n toùn đù dùn (broadband), chùng trính tù tùc nâng lý i ...

Các nhà kinh tế bốn cũng nhận một số dân biếu nghĩa sĩ đang Cống Hòa cho rằng ngân sách 787 kích thích kinh tế của tổng thống Obama không giúp đất cảng bốn cho số phát triển dài lâu như số giảm thuế cho giới bốn và khuynh khích giúp đỡ các doanh công ty. Họ quên rằng các chính sách trên đã đặc thi hành trong 8 năm của Bush và vì quá tin vào số nhím mực của thuyết supply-side và trickle-down quên cả nhím và kiềm soát đã đà đến tình trạng nguy ngập hôm nay.

Người ta phê bình đồng Dân Chủ và ông Obama đang áp dụng nguyên tắc xã hội chủ nghĩa cõa Âu châu, hữu quỹ số làm cho Hoa Kỳ trung nên nghèo khó thiếu thốn như tại Âu châu. Số phê bình này có giá trị là chủ Hoa Kỳ là một nền kinh tế bốn và nền kinh tế bốn cung cấp cõa nó đã giúp nước Mỹ thành công quốc kinh tế thế giới. Nhưng số phê bình không có giá trị là chủ là nước không tầm thường Âu châu hóa nền kinh tế Hoa Kỳ thì trung bão táp kinh tế 2008 này có thể số làm tê liệt quốc gia. Các nước Âu châu không phải bỗng nhiên có một chủ đồng kinh tế bốn để mực sốc xã hội nhím nay, trong đó số giúp đỡ người yếu kém trong xã hội cũng cần thiết kế số phát triển kinh tế. Là một lý do già và cũ (Old Europe - theo lời của cõa bờ trung quốc phòng Donald Rumsfeld) Âu châu đã trôi qua mài thử thách, và có thể hiện đang chấn cái giờ pháp mà họ cho là trái họ.

Chung trình kích thích kinh tế tổng thống Obama vẫn ký ban hành số làm chung lối đi suy thoái kinh tế nhím nay, đó là điều không còn bàn cãi. Điều cần bàn cãi là nó có giúp cho nền kinh tế phuct hối hoàn toàn hay không, và một câu hỏi then chốt khác là họ liệu thâm thủng ngân sách (đó có tính kích thích kinh tế) là một gánh nặng con cháu chúng ta có kham nổi hay không. Về trí cõa Hoa Kỳ trên thế giới sau cuộc khung hoang này hoàn toàn lùi thuoc vào đáp số cõa hai câu hỏi trên.

Nhìn rõ ràng ra, hình nhím chính trị và kinh tế thế giới biến chuyển qua lối giờ hai quan niệm phát triển kinh tế và an sinh xã hội. Khi tình trung phát triển kinh tế gặp trục nhím suy thoái kinh tế để đưa an sinh xã hội thì các biến pháp mang lối an sinh xã hội trung thành lối tiên. Khi các biến pháp quá chú trọng về an sinh xã hội làm cho kinh tế bỗng ngưng trệ thì đó là lúc giờ số can thiệp cõa chính phủ đồng nền kinh tế đặc do.

Khi nhím ngầm lối quoc Hoa Kỳ hình thành trên căn bản một chủ đồng lối ngang, một bên Cống Hòa chủ trung phát triển là chính (dân sinh số đồng cõa phuct vui do thành quỹ cõa két quốc kinh tế), một bên Dân Chủ chú trung đồng dân sinh (phát triển là một quan tâm nhím lối tiên sau dân sinh) bao gồm bốn mực Hiến pháp đa đồng họ đã thấy số vui hành này cõa xã hội mà mài chung đồng chính trị đồng phuct tuân theo nhím mực quy luật. Cho nên số tranh cãi giờ Cống Hòa và Dân Chủ trái Hoa Kỳ không là một vấn đề. Đó là một sinh hoat dân chủ đồng làm cho Hoa Kỳ luôn là một quốc gia hùng mạnh trong khi nhân dân đồng cõa bao gồm một đồng sống tết do, phóng khoáng và đồng ý đồng.

Thuyết Mác xít do Karl Marx và Angel chủ trung trên bốn chung là một số lối giờ quyết bút công xã hội do cuộc cách mạng kinh tế Anh quốc (cuộc thi kinh 18 kéo dài sang đầu thế kỷ 19) mang lối nhím môi trường bao bọc họ, đồng sống kinh tế chênh lệch, thành phuct thung thuyết bao bóc lối... Nhím lý thuyết cõi trời xã hội cõa Marx chủ trung tiêu diệt tết hủ và thung trung đã đi quá đà, chung hùng, và đã cung cấp một căn bốn lý thuyết cho nhím tay đồng cõa chính trị thiết lối nhím chung đồng đồng tài. Chủ đồng đồng tài Mác xít trái Liên bang Xô viết (trong đó chính phủ nhím toàn bộ sinh hoat kinh tế) đã tàn tết cùng với các nước Đông Âu, và các chủ đồng cõa sốn tết Trung quốc, và Việt Nam cũng trên con đường tàn tết nhím chung cho kinh tế thung trung.

Tại Việt Nam chính quyền cõa sốn tết năm 1986 đã từm tết bao bút kinh tế đồng trung trung quyển quyết định kinh tế cho nông dân và các thung gia nhím vui kéo dài cái đuôi "xã hội chung nghĩa" trong một nền kinh tế mạnh danh là "kinh tế thung trung theo đồng nhím hùng xã hội chung".

nghĩa". Lý thuy^Ut "đ^Unh h^Kng" này không có gì sai trái n^Uu nó đ^Ung c^A dùng nh^U m^Ut ph^Ung thi^Cc đ^U tránh nh^Kng thái quá c^Aa kinh t^U th^U tr^Ung nh^U s^A phân nh^Um "C^Ung H^Oa, Dân Ch^U" t^Ui Hoa K^U. R^Ut ti^Cc t^Ui Vi^Ut Nam n^U là m^Ut công th^Uc đ^U b^Uo v^U đ^Ung c^Am quy^Un. Đ^Ung n^Um các sinh ho^Ut qu^Uc doanh n^Uo là đ^U b^Uo v^U x^A h^Ki nh^Kng thi^Cc ch^Ut là đ^U b^Uo v^U quy^Un l^Ui c^Aa đ^Ung. T^Ui Trung qu^Uc có m^Ut bi^Un chuy^Un đ^Ung quan t^Um do ông Cheng Li n^Uu ra trong bài vi^Ct nhan đ^U "China's Team of Rivals" đăng trong t^Up chí Foreign Policy s^U Tháng Ba/Tháng T^U 2009. Theo ông Cheng Li, H^U C^Um Đ^Uo, T^Ung bí th^U đ^Ung C^Ung s^Un Trung qu^Uc đ^Ua có m^Ut quy^Ut đ^Unh đ^Uc đ^Uáo trong Đ^Ui h^Ki đ^Ung th^U 17 (10/2007) là c^At nh^Ku c^A hai l^Uy viên Trung ^Ung đ^Ung tr^U tu^Ui vào l^Uy ban Th^Ung tr^Uc c^Aa B^U chính tr^U là hai ông T^Up C^Um B^Unh (Xi Jinping) và Lý Kh^Uc C^Ung (Li Keqiang) đ^U chu^Un b^U cho m^Ut trong hai tr^U thành T^Ung bí th^U đ^Ung vào đ^Ui h^Ki đ^Ung th^U 18 năm 2012.

Hai nhân v^Ut này có khuynh h^Kng và đ^Ung l^Ui ch^Unh tr^U khác nhau. Ông T^Up C^Um B^Unh thu^Cc nh^Um có khuynh h^Kng c^Ai m^U ch^U tr^Ung kinh t^U th^U tr^Ung, khuy^Un khích kinh t^U t^Unhân (g^Ui là nh^Um Con Dòng - Elitism) (1) trong khi ông Lý Kh^Uc C^Ung thu^Cc nh^Um có khuynh h^Kng ch^Uam lo các v^Un đ^Ux^A h^Ki và s^U n^U đ^Unh c^Aa đ^Ui s^Ung n^Ung th^Unh là ch^Unh (g^Ui là nh^Um Dân Túy - Populist). Hình nh^U ông H^U C^Um Đ^Uo có ý chu^Un b^U hai khuynh h^Kng đ^Ui ch^Ui nhau trong đ^Ung nh^U m^Ut c^A ch^U đ^Uu ch^Unh nh^Kng thái quá c^Aa s^U nh^Um m^Ut ph^Uat tri^Un b^Ut ch^Up h^Ku qu^U hay s^U can thi^Cp quá sâu đ^Um c^Aa n^Un kinh t^U x^A h^Ki tàn d^Uc^Aa n^Un kinh t^U Mác Xít. Có th^U đ^Ung C^Ung s^Un Trung qu^Uc đ^Ua c^Am nh^Un đ^Ung r^Ung đ^Ung kh^Ung thi^Cng không th^U gi^U tính ch^Unh th^Ung và t^Un t^Ui n^Uu ti^Cp t^Uc đ^Ung l^Ui kinh t^U d^Ua vào xu^Ut c^Ang là ch^Unh nh^U hi^Un nay và đ^Uan áp m^Ui ti^Cng nói đ^Ui l^Up c^Aa nh^Um dân. V^Ui công th^Uc m^Ui đ^Ung C^Ung s^Un Trung qu^Uc chu^Un b^U cho đ^Ui l^Up l^Uen ti^Cng qua khuynh h^Kng Lý Kh^Uc C^Ung (ho^Uc ng^Uo c^A l^Ui qua khuynh h^Kng T^Up C^Um B^Unh n^Uu khuynh h^Kng Lý Kh^Uc C^Ung c^Am quy^Un). Mèo tr^Ung mèo đ^Uen đ^Uu có ích n^Uu duy trì đ^Ung s^U ch^Unh th^Ung c^Aa đ^Ung. V^Ua vào đ^Ui h^Ki th^U 18 tuy theo đ^Ung C^Ung s^Un Trung qu^Uc ch^Un đ^Ung l^Ui l^Uu tiên ph^Uat tri^Un hay l^Uu tiên ch^Uam lo dân sinh n^U đ^Unh x^A h^Ki mà ông T^Up C^Um B^Unh hay Lý Kh^Uc C^Ung s^U đ^Ung b^Uu vào ch^Uc v^U T^Ung bí th^U.

N^Uu qu^U th^Ut đ^Uây là thâm ý ch^Unh tr^U c^Aa đ^Ung C^Ung s^Un Trung qu^Uc thì chuy^Un bi^Un n^Uày s^U t^Uo ra t^Ui Trung qu^Uc m^Ut khung c^Anh ch^Unh tr^U kh^Ung khác g^Ui C^Ung H^Oa và Dân Ch^U t^Ui Hoa K^U. Âu, Á, T^U B^Un ch^U nghĩa và X^A H^Ki ch^U nghĩa g^Up nhau l^U đ^Uây. V^Ua cu^Ui c^Ang công th^Uc x^A h^Ki Âu ch^Uu, m^Ut x^A h^Ki có t^U do dân ch^U, có m^Ut n^Un ch^Unh tr^U đa đ^Ung và m^Ut ch^U đ^Ux^A h^Ki trong đó ng^Uo i kh^Ung may m^Un và ít kh^U n^Ung v^Un có th^U s^Ung ch^U kh^Ung b^U ch^Unh vùi d^Ui l^Up g^Uch n^Ung n^U c^Aa các đ^Ui ng^Un hàng và c^Aa các đ^Ui công ty s^U là cái x^A h^Ki mà Hoa K^U và Trung qu^Uc v^Un kh^Ui đ^Uu t^U nh^Kng xu^Ut ph^Uat hoàn toàn đ^Ui ngh^Uch v^Ui nhau s^U c^Ang d^Ui đ^Un.

Tr^Un Bình Nam

Feb. 27, 2009

binhnam@sbcglobal.net

www.tranbinhnam.com

(1) Có n^Ui d^Uch là nh^Um "b^Uo hoàng" hay nh^Um "v^Ung t^U"